

EIROPAS SISTĒMISKO RISKU KOLĒĢIJA

EIROPAS SISTĒMISKO RISKU KOLĒĢIJAS LĒMUMS

(2015. gada 11. decembris)

par to, kā novērtē trešo valstu būtiskumu attiecībā uz Savienības banku sistēmu saistībā ar pretciklisko rezervju normu atzīšanu un noteikšanu

(ESRK/2015/3)

(2016/C 97/11)

EIROPAS SISTĒMISKO RISKU KOLĒĢIJAS VALDE,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 24. novembra Regulu (ES) Nr. 1092/2010 par Eiropas Savienības finanšu sistēmas makrouzraudzību un Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas izveidošanu⁽¹⁾ un jo īpaši tās 3. panta 2. punkta a) un b) apakšpunktu un 15. pantu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Direktīvu 2013/36/ES par piekļuvi kredītiestāžu darbībai un kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību prudenciālo uzraudzību, ar ko groza Direktīvu 2002/87/EK un atceļ Direktīvas 2006/48/EK un 2006/49/EK⁽²⁾, un jo īpaši tās 138. pantu,

ņemot vērā Komisijas 2014. gada 16. aprīļa Īstenošanas regulu (ES) Nr. 680/2014, ar ko nosaka īstenošanas tehniskos standartus attiecībā uz iestāžu sniegtajiem uzraudzības pārskatiem saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 575/2013⁽³⁾, un jo īpaši tās I un II pielikumu,

ņemot vērā Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas 2015. gada 21. jūlija Lēmumu ESRK/2015/2 par informācijas sniegšanu un vākšanu finanšu sistēmas makrouzraudzībai Eiropas Savienībā un Lēmuma ESRK/2011/6 atcelšanu⁽⁴⁾,

tā kā:

- (1) Eiropas Sistēmisko risku kolēģija (ESRK) atbild par makrouzraudzības veikšanu, tiecoties sekmēt sistēmisko risku novēršanu vai mazināšanu Savienībā.
- (2) Lai pildītu savus pienākumus, ESRK jānovērtē makrouzraudzības riski, kuru pamatā ir notikumu attīstība Savienībā un trešās valstīs. Šādu risku iespējamais cēlonis ir Savienības banku sistēmas pārrobežu riska darījumi trešās valstīs, kas varētu sekmēt šo risku izplatīšanos Savienībā. Pārmērīgs kredītēšanas pieaugums konkrētā trešā valstī, ja pret to nevēršas ar attiecīgās valsts makrouzraudzības politikas pasākumiem, varētu radīt lielus zaudējumus Savienības banku sektoram un pat apdraudēt finanšu stabilitāti Savienībā.
- (3) Direktīvas 2013/36/ES 138. pants īpaši pilnvaro ESRK rīkoties attiecībā uz riskiem, ko rada pārmērīgs kredītēšanas pieaugums trešās valstīs. Konkrēti, ja trešās valsts iestāžu rīcība tiek uzskatīta par nepietiekamu, ESRK var rīkoties, lai aizsargātu Savienības banku sektoru no riskiem, kuru pamatā ir pārmērīgs kredītēšanas pieaugums attiecīgajā trešā valstī. Šādā gadījumā ESRK var pieņemt ieteikumu ar norādījumiem norīkotajām iestādēm Savienībā par pretciklisko rezervju normas, kas attiecas uz riska darījumiem trešās valstīs, atbilstošo apmēru.
- (4) Šo pilnvaru īstenošanai ir vajadzīgs apzināt trešās valstis, kurās Savienības banku sistēmai ir būtiski riska darījumi (turpmāk – "būtiskas trešās valstis"). Pārmērīga kredītēšanas pieauguma, kas notiek konkrētā trešā valstī, ietekme uz Savienības banku sistēmu atkarīga no banku, kuru galvenie biroji atrodas Savienībā, attiecīgajā valstī veikto riska darījumu apjoma un rakstura. Tā kā ESRK nav iespēju pārraudzīt notikumu attīstību visās trešās valstīs visā pasaulē, tā uzskata, ka Direktīvas 2013/36/ES 138. pantā noteiktās ESRK pilnvaras vislabāk var īstenot, pārbaudot pārmērīga kredītēšanas pieauguma pazīmju rašanos tikai tajās trešās valstīs, kurās Savienības banku sistēmai ir būtiski riska darījumi.

⁽¹⁾ OV L 331, 15.12.2010., 1. lpp.

⁽²⁾ OV L 176, 27.6.2013., 338. lpp.

⁽³⁾ OV L 191, 28.6.2014., 1. lpp.

⁽⁴⁾ OV C 394, 27.11.2015., 4. lpp.

- (5) Būtisku trešo valstu apzināšanai ESRK paredzējusi izmantot uzraudzības datus, ko vāc Eiropas Banku iestāde (EBI) saskaņā ar Eiropas Banku iestādes 2015. gada 23. septembra Lēmumu EBA/DC/2015/130⁽¹⁾. Saskaņā ar Lēmumu EBA/DC/2015/130 ir pieejama detalizēta informācija par riska darījumiem 191 lielākās Savienības bankas izlases banku portfelī, kas aptver trešās valstīs visā pasaulē. Lai gan šie dati neietver riska darījumus tirdzniecības portfelī un neaptver visas Savienības bankas, ESRK uzskata, ka šie dati ir pienācīgi, lai apzinātu būtiskas trešās valstis. Dati par riska darījumiem banku portfelī tiek uzskatīti par pienācīgiem, jo tie aptver lielāko daļu riska darījumu. Turklāt savstarpējo prasījumu ieskaita līgumi un, cita starpā, atvasināto instrumentu un iso pozīciju izmantošana apgrūtina riska darījumu iedalīšanu konkrētai trešai valstij tirdzniecības portfelī. Lielāko banku izlases izmantošana tiek uzskatīta par pienācīgu, jo šīm bankām parasti ir lielākais pārrobežu darījumu apjoms un tādēļ, ja kādā trešā valstī nevērstos pret pārmērīgu kreditēšanas pieaugumu, ietekme uz tām būtu vislielākā. 2014. gadā 191 izlasē iekļautajai bankai bija aptuveni 92 % no kopējā Savienības banku sistēmas aktīvu apjoma. Tā kā būtisku trešo valstu apzināšanas vajadzībām ESRK nav vajadzīgi dati par risku darījumiem konkrētu banku līmenī, tā ir paredzējusi lūgt EBI sniegt saskaņā ar Lēmumu EBA/DC/2015/130 apkopoto datu kopsavilkumu valsts līmenī. Šādus datu pieprasījumus reglamentē Lēmums ESRK/2015/2.
- (6) ESRK veiks būtisku trešo valstu apzināšanu uz šādu trīs rādītāju pamata, kas attiecas uz trešām valstīm – aktīvu riska svērtā vērtība, sākotnējā riska darījuma vērtība un riska darījumi, kuros netiek pildītas saistības. Vairāku rādītāju kopums tiek izmantots tādēļ, lai gūtu visaptverošu ieskatu par riska darījumu, ko veic trešās valstīs, iezīmēm. Izmantojot tikai aktīvu riska svērto vērtību, netiktu vērtēta pienācīga uzmanība būtiskiem riska darījumiem ar zemiem riska svērumiem. Sākotnējā riska darījuma vērtība palīdz konstatēt riska darījumu apjomu pirms riska svērumu piemērošanas. Visbeidzot, riska darījumi, kuros netiek pildītas saistības, parasti parāda tos riska darījumus, kas rada lielāku kredītrisku bankām.
- (7) ESRK parasti definē trešo valsti kā būtisku, ja vismaz viens no iepriekš minētajiem trīs rādītājiem attiecībā uz Savienības banku sistēmas riska darījumiem attiecīgajā trešā valstī ir vismaz 1 %. Salīdzinot ar nefinanšu sabiedrībām, banku pamatkapitāls attiecībā pret aktīviem parasti ir mazs. Tas nozīmē, ka tādu riska darījumu gadījumā, kuri šķiet mazi attiecībā pret kopējo bankas bilances apjomu, zaudējumi var sasniegt tādas apmērus, kas apdraud banku maksāspēju un/vai rada šaubas sabiedrībā par to maksāspēju. Minētā apsvēruma dēļ vajadzētu noteikt zemu robežlīmeni, jo nelabvēlīga attīstība konkrētā trešā valstī varētu būtiski ietekmēt banku kapitāla stāvokli. Vienlaikus jāņem vērā, ka būtisku trešo valstu apzināšanai pielietoto robežlīmeni nevajadzētu piemērot valstīm, kurās riska darījumi ir tikai vienai dalībvalstij, izņemot, ja šādi riska darījumi ir pietiekami lieli, lai radītu risku ne vien attiecīgajai atsevišķai dalībvalstij, bet arī visai Savienībai. Lai mazinātu šādu iespējamību, vajadzētu noteikt augstu robežlīmeni, lai konstatētu tikai apjomīgākos dalībvalstu riska darījumus. ESRK uzskata, ka robežlīmenis 1 % apmērā no kopējā riska darījumu apjoma nodrošinās labu līdzsvaru abu iepriekš raksturoto vēlamu rezultātu sasniegšanai.
- (8) ESRK apkopos būtisku trešo valstu sarakstu un katru gadu atjauninās šo sarakstu, ievērojot kritērijus, kas noteikti iekļaušanai sarakstā un svītrosānai no tā. Banku riska darījumi laika gaitā attīstās, atspoguļojot gan ciklisku, gan strukturālu notikumu attīstību ekonomikā un finanšu integrācijā visā pasaulē. Būtisku trešo valstu apzināšanas procesam jāatspoguļo šī attīstība. Šajā nolūkā ir noteikti kritēriji būtisku trešo valstu iekļaušanai sarakstā un svītrosānai no tā. Paredzēts, ka tie ir: a) konservatīvi, proti, iekļaut trešo valsti sarakstā ir vieglāk nekā svītrot no tā; un b) pārredzami, proti, iekļaušanas un svītrosānas pamatā ir vienkārši noteikumi. Nosakot, vai trešā valsts ir būtiska Savienības banku sektoram, ESRK var arī izmantot savu rīcības brīvību. Šāda rīcības brīvība visdrīzāk tiks izmantota gadījumos, kad trešās valsts būtiskuma novērtējums balansē uz būtiskuma kritēriju robežas.
- (9) ESRK Valde tiks lūgta apstiprināt katru būtisku trešo valstu saraksta pārskatīšanu rakstiskā procedūrā. Iebilduma gadījumā ESRK Valde balsos. ESRK sekretariāts katru gadu sagatavos būtisku trešo valstu saraksta projektu, sagatavošanas procesā piemērojot iekļaušanas un svītrosānas kritērijus. Konsultatīvā speciālistu komiteja varēs izmantot savu rīcības brīvību un grozīt saraksta projektu pirms tā iesniegšanas ESRK Valdei.
- (10) Situāciju saskaņā ar šo lēmumu apzinātajās būtiskās trešās valstīs pārraudzīs ESRK sekretariāts. Situāciju citās trešās valstīs, iespējams, pārraudzīs citas jurisdikcijas Savienībā atkarībā no tā, cik būtiskas attiecīgās trešās valstis ir attiecīgās dalībvalsts iekšzemes banku sistēmai. Pieredzi, kas gūta darbībās ar risku paneli un darbā ar precikliskajām kapitāla rezervēm, izmantos to rādītāju apzināšanai, kas palīdz apzināt pārmērīgu kreditēšanas pieaugumu agrīnākā stadijā.

⁽¹⁾ Decision EBA/DC/2015/130 of the European Banking Authority of 23 September 2015 on reporting by competent authorities to the EBA. Publicēts EBI interneta vietnē – www.eba.europa.eu.

- (11) Balstoties uz uzraudzības datiem, kuru atsaucē datums ir 2014. gada 30. jūnijs, ESRK kā būtiskas sākotnēji ir apzinājuši sešas trešās valstis. Trešās valstis, kas sākotnēji apzinātas ka būtiskas, ir šādas – Brazīlijas Federatīvā Republika, Ķīnas Tautas Republikas Honkongas Īpašās Pārvaldes Apgabals, Ķīnas Tautas Republika, Turcijas Republika, Krievijas Federācija un Amerikas Savienotās Valstis. Būtisku trešo valstu saraksta grozījumi jāpublicē ESRK interneta vietnē.
- (12) ESRK apzināto būtisku trešo valstu saraksta pirmo pārskatīšanu veiks 2017. gada otrajā ceturksnī, izmantojot uzraudzības datus, kuru atsaucē datums ir 2016. gada 31. decembris. Tas parāda, ka papildu kritēriju piemērošanai ir vajadzīgi pietiekami dati. Tā kā nebūs pietiekamu datu svīturošanas kritēriju piemērošanai, pirmās pārskatīšanas vajadzībām apsvērs tikai iespējamo iekļaušanu būtisku trešo valstu sarakstā.
- (13) Būtisku trešo valstu saraksta vēlākas pārskatīšanas veiks, izmantojot uzraudzības datus, kuru atsaucē datums ir katra attiecīgā kalendārā gada 31. decembris. Tiklīdz būs pieejami pietiekami dati svīturošanas kritēriju piemērošanai, vēlākas pārskatīšanās apsvērs arī iespējamo svīturošanu no būtisku trešo valstu saraksta,

IR PIEŅĒMUSI ŠO LĒMUMU.

1. pants

Darbības joma

Ar šo lēmumu nosaka ESRK procedūras, saskaņā ar kurām novērtē trešo valstu būtiskumu attiecībā uz Savienības banku sistēmu saistībā ar pretciklisko rezervju normu atzīšanu un noteikšanu atbilstīgi Direktīvai 2013/36/ES.

2. pants

Definīcijas

Šajā lēmumā piemēro šādas definīcijas:

- a) "pretciklisko rezervju norma" ir pretciklisko rezervju norma Direktīvas 2013/36/ES 128. panta 7. punkta nozīmē;
- b) "riskā darījums" ir riska darījums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 575/2013⁽¹⁾ 5. panta 1) apakšpunkta nozīmē;
- c) "pārraudzība/pārraudzīšana, ko veic ESRK sekretariāts" ir rādītāju un kvantitatīvo paņēmieni kopuma pārvaldība, uzturēšana un regulāra atjaunināšana, ko veic ESRK sekretariāts, lai konstatētu iespējami pārmērīgu kredītēšanas pieaugumu būtiskās trešās valstīs;
- d) "trešā valsts" ir trešā valsts Ieteikuma ESRK/2015/1 2. iedaļas 1. punkta g) apakšpunkta nozīmē.

3. pants

Datu vākšana

1. Nolūkā novērtēt to, kuras trešās valstis ir būtiskas Savienības banku sektoram, un saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1092/2010 15. pantu ESRK sekretariāts lūdz EBI sniegt apkopotus uzraudzības datus, kā noteikts Īstenošanas regulas (ES) Nr. 680/2014 I pielikumā, kurus EBI vāc saskaņā ar Lēmumu EBA/DC/2015/130.
2. Novērtējot to, vai trešā valsts ir būtiska Savienības banku sektoram, ņem vērā šādus rādītājus:
  - a) riska darījuma riska svērtā vērtība;
  - b) sākotnējās riska darījumu vērtības; un
  - c) riska darījumi, kuros netiek pildītas saistības.

⁽¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 575/2013 (2013. gada 26. jūnijs) par prudenciālajām prasībām attiecībā uz kredītiestādēm un ieguldījumu brokeru sabiedrībām, un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 648/2012 (OV L 176, 27.6.2013., 1. lpp.).

3. Konkrēti, ESRK katru ceturksni vāks šādus uzraudzības datus, kas minēti 1. punktā, datus punktus par katru attiecīgo trešo valsti:

- a) C 09.01 veidne: ailes rindu 070, 080, 090, 100, 110, 120, 130, 140, 150, 160 un sleju 010, 020 un 080 krustpunktos; un
- b) C 09.02 veidne: ailes rindu 030, 060, 140 un sleju 010, 030 un 110 krustpunktos.

4. ESRK sekretariāts sadarbojas ar EBI saistībā ar 3. punktā minēto datu punktu sniegšanu un nākotnē iespējamiem grozījumiem datu sniegšanas veidnēs.

4. pants

Būtiskuma novērtēšana

1. Trešā valsts tiek apzināta kā būtiska Savienības banku sektoram un iekļauta būtisku trešo valstu sarakstā šādos gadījumos:

- a) riska darījumu attiecīgajā trešā valstī aritmētiskais vidējais par astoņiem ceturkšņiem, kas ir pirms atsaucē datuma, vismaz vienā no 3. panta 2. punktā minētajiem rādītājiem veido vismaz 1 %;
- b) riska darījumi katrā no diviem ceturkšņiem, kas ir pirms atsaucē datuma, vismaz vienā no 3. panta 2. punktā minētajiem rādītājiem veido vismaz 1 %.

2. Valsti svītro no būtisku trešo valstu sarakstā šādos gadījumos:

- a) riska darījumu attiecīgajā valstī aritmētiskais vidējais par divpadsmit ceturkšņiem, kas ir pirms atsaucē datuma, visos 3. panta 2. punktā minētajos rādītājos nepārsniedz 1 %;
- b) riska darījumi katrā no diviem ceturkšņiem, kas ir pirms atsaucē datuma, visos 3. panta 2. punktā minētajos rādītājos nepārsniedz 1 %.

3. Trešo valsti, kas apzināta kā būtiska Savienības banku sektoram uz 1. punktā minēto kritēriju pamata, pārtrauc ESRK sekretariāts.

4. ESRK sekretariāts katru gadu pārskata būtisku trešo valstu sarakstu un iesniedz priekšlikumu Konsultatīvajai speciālistu komitejai. Šī priekšlikuma pamatā ir uzraudzības dati par divpadsmit ceturkšņiem, kas ir pirms attiecīga kalendārā gada 31. decembra. Priekšlikumu iesniedz Konsultatīvajai speciālistu komitejai līdz attiecīgā gada 30. jūnijam. Konsultatīvā speciālistu komiteja var izmantot savu rīcības brīvību un grozīt saraksta projektu pirms tā iesniegšanas apstiprināšanai ESRK Valdē, it īpaši gadījumos, kad ESRK saskaņā ar Direktīvas 2013/36/ES 138. pantu ir sniegusi ieteikumu, un attiecīgajā ieteikumā minētā trešā valsts būtu jāsvīturo no būtisku trešo valstu saraksta.

5. ESRK Valde pieņem lēmumu par grozījumiem būtisku trešo valstu sarakstā, balstoties uz Konsultatīvās speciālistu komitejas priekšlikumu. Jebkurus grozījumus būtisku trešo valstu sarakstā publicē ESRK interneta vietnē.

5. pants

Pārejas noteikumi

1. Sākotnējais būtisku trešo valstu saraksts, kas sastādīts, balstoties uz atsaucē datiem par 2014. gada otro ceturksni, ietver šādas valstis – Brazīlijas Federatīvā Republika, Ķīnas Tautas Republikas Honkongas Īpašās Pārvaldes Apgabals, Ķīnas Tautas Republika, Turcijas Republika, Krievijas Federācija un Amerikas Savienotās Valstis.

2. Veicot būtisku trešo valstu saraksta pārskatīšanu 2017. gadā, izmanto uzraudzības datus, kuru atsaucē datums ir 2016. gada 31. decembris, un nepiemēro 4. panta 2. punktā noteiktos kritērijus, kas attiecas uz valstu svīturošanu.

6. pants

Stāšanās spēkā

Šo lēmumu piemēro no 2016. gada 1. janvāra.

Frankfurtē pie Mainas, 2015. gada 11. decembrī

ESRK priekšsēdētājs

Mario DRAGHI
